
Telefunken Regős
1936

Nosztalgia Rádió Hírújság

Orion 7016
1932

RMK Nosztalgia Rádió Egyesület

2003. június VI. évfolyam 3. szám

Rádió - televízió - telefon - magnetofon - és egyéb elektrotechnikai hobbysták klubja

Szerkeszti: Kóger László és Biliczky István Tördelés: Enyedi Ilona Kiadja: Szécsényi Lajos

Egyesületi hírek

Az elmúlt időszak legfontosabb eseménye az április 27-i taggyűlésünk és cserebörzénk volt. A találkozón sok mindenről szó esett, lássuk sorjában. Írházi Sándor rövid pénzügyi beszámolót tartott mely számadatait a 2. oldalon olvashatjuk. Ezt azzal egészíteném ki, hogy a jászberényi kiállítás katalógus eladásából befolyt összegből 50 eFt számítástechnikai eszközökre, 29 eFt 1 db. Autópálya matricára, a fennmaradó összeg a számlánkra került, illetve készpénzként forgótőkeként áll rendelkezésre. Április 14-15-16-án zajlott az ez évi Műszaki Múzeológus Találkozó, melyen az egyesületünk részéről jelen voltam, Simoncsics Lászlóval előadást tartottunk az egyesületünk munkájáról, a Műszaki múzeumokkal való kapcsolatunkról, a műtárgypiacról. Előadásunk sikeresnek bizonyult, felkeltettük a múzeumi kollegák érdeklődését, örömmel írom le, hogy értékelik, elismerik tevékenységünket.
Horváth László igazgató úr bejelentette a számítógépes hobbisták, számítógép múltjával foglalkozó gyűjtők egyesületének megalakulását, mely május 17-én szombaton tartotta alakuló gyűlését a Puskás Technikumban. Akit érdekel ez a téma, az jelentkezhet ehhez az egyesülethez is. Neumann János 100 éves születésének évfordulójára a Magyar Természettudományi Múzeumban egy informatikai kiállítás nyílt, mely a magyar számítástechnika történetét mutatja be, a kiállításról kiadvány is megjelent, egy kb. 100 oldalas könyv formájában. A kiállítás nagyon jó, a könyv pedig lebilincselően mutatja be a magyar számítástechnika fejlődését, az író Kovács Győző beszédes stílusának köszönhetően. A kiállítást és a könyvet mindenkinek ajánlom figyelmébe, (a kiadvány a kiállításon megvásárolható.) Egy másik, minket nagyon érdeklő könyv készülőben van, közgyűlésünkön Furkó Zoltán jelentette be, hogy az Ajtósi Dürer kiadó gondozásában a katonai rádiókról egy nagy katalógus jelenik meg ez év folyamán, mely a teljes magyar katonai rádiógyártást és nagyon sok szovjet, amerikai és német katonai rádiókészülékek ismertetését tartalmazza majd.
A találkozónkon nagyon jó előadást hallhattunk Molnár Tibortól a hangrögzítés történetéről az első gramofontársaságok kialakulásáról. Felmerült a vezetőség frissítésének gondolata, de mivel a jelenlegi vezetőség a tagság részéről ismét bizalmat, megerősítést kapott, ezért csak Koreny János ellenőrző bizottsági tag helyett kell új személyt választanunk az októberi találkozón.
A lapunk régebbi évfolyamainak újranyomtatására sajnos csak kb. 30-an jelentkeztek eddig, ezért felhívom a figyelmet ismét:
Akinek a 98-99-es évfolyamra igénye van az jelentkezzen Erdőgyaraki Gábornál a 22-345-667, vagy 06-30-4072-168 telefonon.
Felmerült ismét a tagsági igazolvány kérdése, ennek megbeszélését elnapoltuk az októberi találkozóra.
Felhívom mindenki figyelmét a tagdíj befizetésére, (a februári számban mellékelve volt a csekk) mert nem fizetés esetén az újságot nem tudjuk küldeni, lakcím, telefonszám változást pedig kérem jelezni felém.
A hogyan tovább? kérdéskör keretén belül elhatároztuk, hogy kirándulásokat szervezünk . Az egyesület életét színesítjük rádió múzeumok, külföldi börzék megtekintésével.

Kóger László

Figyelem! Figyelem!

Autóbuszos kirándulás! Pozsonyba a szlovák rádió 75 éves évfordulójára rendezett kiállításra, és az Első Osztrák Rádió Múzeum megtekintésére. **Időpont: 2003. június 23. hétfő 7.30 órakor**, találkozó a Déli pályaudvar 1-es peronjánál. Utazás 40 fős autóbusszal. Délelőtt a pozsonyi kiállítás megtekintése, délután 15 órától az Osztrák Rádió Múzeum látogatása, visszaérkezés Budapestre kb. 20 órára. Részvételi díj előre láthatólag **3.500.- Ft/fő**, melyet induláskor kell a buszon fizetni. Ha nem jönne össze a 40 fő, akkor a részvételi díj összege kicsit emelkedhet. Minimális költőpénzt, uzsonát mindenki hozzon magával, azért ebédidőben egy jó kis sörpincét meglátogatunk. Jelentkezni lehet Kóger Lászlónál 06-30-378-6633 telefonon, vagy Simoncsics Lászlónál 06-1-410-6193. telefonszámon a név/fő bediktálásával, feleséget, vendéget hozni lehet! ÉRVÉNYES ÚTLEVÉL SZÜKSÉGES!

F I G Y E L E M !

Nyári cserebörzénk időpontja, melyet ismét a rádió amatőrökkel közösen a Puskás Technikumban rendezünk:
2003. augusztus 9. szombat 10 óra. Közgyűlés nem lesz!

Vezetőség

Tartalomból:

MARCONI V2
D11-es csövek
TRT Viktória
VATEA gyár célkitűzései 1933
Fénycső KSZ. 55
ST6-7 hangkarok
R4 katonai vevő
ORION 7023-24-7021

Az egyesület 2002. évi költségei

Beszámoló

Egyenleg 2002.01.01-én:	75.665.- Ft
Bevételek 2002-ben	895.662.- Ft
Kiadások 2002-ben	927.738.- Ft
Egyenleg 2002. december 31-én	43.589.- Ft

A kiadások megoszlása:

1. Nyomdaköltség (kiadvány, újság előállítási díj, filmkidolgozás, fénymásolás stb..)	513.429.- Ft 55,3 %
2. Postaköltség (boriték, feladási díj, bélyeg, egyszeri megbízási díj, stb.)	165.801.- Ft 17,9 %
3. Ügyviteli költség (bankszámla díj, nyomtatvány, postai közreműködési díj, írószer, ügyvédi költség,telefon, utiköltség, pénzforgalmi jutalék)	248.508.- Ft 26,8 %

Laptársaink tartalmából

Funkgeshichte Nr. 148 (www.gfgf.org) (Lapzártáig nem érkezett meg)

La Scala Parlante 2003. március (www.aireradio.org) Készülékismertetések: Radione R2: Acélcsöves autórádió és útikészülék 1943-ból, Emerson mod. 838: csöves és tranzisztoros készülék 1951-ből, Phonola 551: szupervevő körmös és oktál csövekkel 1940-ből, Televox Junior: Külső hangszórós, német egyenes vevő. Színes betétlap: Radiomarelli mod. Alderbaran: szupervevő oktál csövekkel 1938-ból, Radio Peba mod. E/502: szupervevő rimlock csövekkel az 50-es évek elejéről, Restaurálási melléklet: Radiomarelli Musagette II: két sávszűrős (ötös forgóval) egyenes vevő csapos csövekkel, ellenütemű végfokkal, gerjesztett dinamikus hangszóróval 1932-ből.

Antique Radio Magazine No. 54 (www.antiqueradio.it) Készülékismertetések: Haditengerészeti vevő Marconi mod. CR-100/2 (1939), Vadásztöltény gyár VT R 926 „Badacsony" (Pierangelo Manfredini, aki már többször meglátogatta Kóger Lászlót, cikke a kis bakelitházas vevőről), H.M.V. mod. 520 A.C: 4 + 1 csöves zenegép dinamikus hangszóróval (1929), Irradio mod. BE 10: fadobozos törpeszuper (1940). Gyártörténet: Bang és Olufsen 1925 2000, A kanadai Marconi gyár tranzisztoros rádiói. Elektroncsövek: Varázsszemek 6E5-től EM 81-ig. Színes mellékletek: AEG mod. Geatron 3: háromcsöves német egyenes vevő fémházban (1928), Brown: háromcsöves telepes ládakészülék (1926), Clarion mod. AC 60: hatcsöves amerikai kápolna szupervevő (1931), Lumophon mod. Gloria: négycsöves német vevő (1929), Philips mod. 2515: nálunk „kiskombináció" néven ismert 2 + 1 csöves vevő (1929), Telefunken mod. T 123 WL: 3 csöves német bakelitházas vevő (1934).

KÖSZÖNET

a

DUNAKONTROLL

Irányítástechnikai Kft.-nek

az Egyesületünk részére folyósított 150.000,- Ft-os támogatásért!

MARCONIPHONE V-2 tip. vevő

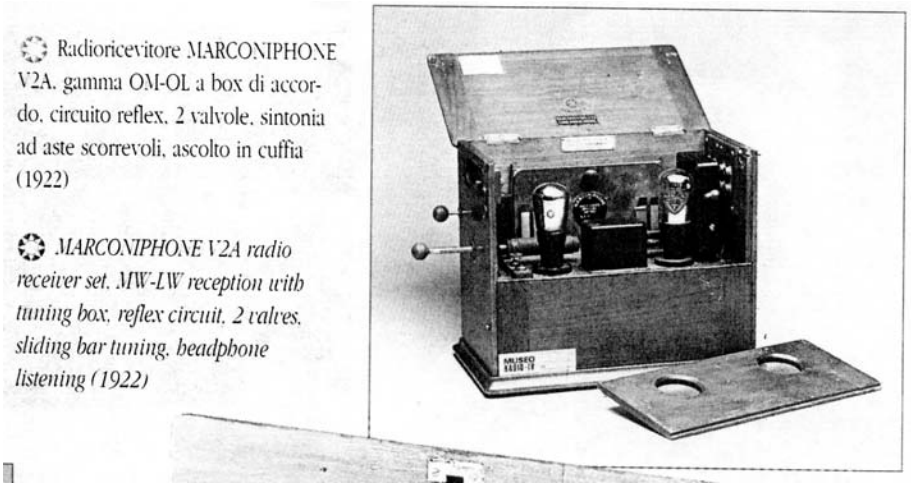
Ez az 1922-ben gyártott készülék a legrégebbi európai gyártmányok közé tartozik. A gyártó vállalatot, a Marconiphone Co. Ltd.-t a Marconis Wireless Telegraph Co. alapította közcélú vevőkészülékek gyártására és forgalmazására, a névhasználati jog átadásával. Postai (GPO, General Post Office) engedély száma: 2001, kelte: 1922. november 1, ára: 25 font sterling (mintegy 400 pengő, azaz 5 millió korona, 1925-ös árfolyamon. Korábbi árfolyam adatom nincs.).
Szerencsés körülmények között sikerült egy ilyen példányt szó szerint darabjaiból összeszedni, jelentős részben klubtársak közreműködésével, amelynek kapcsán mondok köszönetet Kóger Lacinak és Szabó Attilának, akik rájöttek egyes alkatrészek összetartozására. Olyan alkatrészekére, amelyekről többen legfeljebb csak feltételeztük, hogy egy rádió részei lehetnek. Jellemző eset, hogy az egyik modult Schodits Iván gyűjtőtársunk keménygumi anyaga miatt vásárolta meg és volt szíves azt velem elcserélni. Nyomozásomhoz hozzásegített a RAI Múzeum kiadványa, amelyben a V-2A, mint újabb változat, fényképpel szerepel, valamint a Rádióamatőr 26. decemberi számában található „képes" hirdetés. Eredetileg az alkatrészek egy lomistól származnak, akitől a dobozt, a modulokat, eredeti kezelési útmutatót, stb. közvetlenül vásároltam meg. A többi alkatrészt Attila Verseny utcai régi rádió kereskedésében hárman vásároltuk fel, amelyek végülis cserével hozzám kerültek. Végülis minden lényeges alkatrész előkerült. Ugyancsak köszönetet mondok Simoncsics Lacinak, aki az olasz-magyar klubkapcsolat segítségével dokumentumokat (kapcsolás, leírás, fényképek) szerzett be, amelyek alapján a készülék rekonstrukció alatt áll.
A készülék képe és kapcsolási rajza az ábrákon látható. Igazán szokatlan látvány, talán csak a csövek emlékeztetnek rádióra, mert az alkatrészgyártó háttéripar kialakulatlan volt, így a cég valószínűleg saját fejlesztésű és egyedi gyártású elemeket használt fel. Például valamennyi kondenzátor mica szigetelésű, 10-es vörösréz csőre tekercselt csupasz, ónnal végigfuttatott rézhuzal, amelynek le, vagy feltekercselésével állították be a kívánatos kapacitást. (Ezek ihlették a 40-es évek primitív kukactrimmereinek készítőit?) Véleményem szerint a kondik beállíthatósága szükséges volt a szupreg és reflex működés kiegyensúlyozásához. Sikerül-e majd nekem lelket lehelni a készülékbe, miután a kondikat magam készítettem, becsült kapacitásértékekkel, a modulokban meglevő minta alapján, anélkül, hogy kapacitás adatok rendelkezésemre álltak volna?
A rádió kétcsöves, telepes, szuperregeneratív és reflex készülék, tipikusan fejhallgató vételre. Helyi vételnél a szupreg üzem kikapcsolható. Hullámtartománya: 185……..3200 méter, 11 sávban. Sávváltás hangolómodul cserével lehetséges, de a készülék alap vételára csak két –a vásárló vételkörzetébe eső adóállomások vételére alkalmas– modult tartalmazott, nyilván azért, mert sok adóállomás akkortájt nem volt Angliában. 1924-ből rendelkezésemre álló adat szerint is csak 17 „rádiótelefon" adóállomás volt Angliában, természetesen nem számítva a távíró állomásokat. Mire a rendszeres adás nálunk 1925-ben megindult, már „korszerű" készülékeket lehetett vásárolni, eléggé drágán.

Nyilván jelentős kereslet volt olcsó készülékekre, ezért sokféle, nyugaton elavult, ott nem forgalomképes, raktáron maradt készüléket hoztak be az országba, mint ahogy ezt az árjegyzékekből látjuk. (Akad-e valaki, aki hazai árjegyzékben találkozott a V-2-vel? Nekem nem sikerült!)
A két rezgőkör örvényáramú hangolású. Hangolásra mikromenetes meghajtású lemezek szolgálnak, rezgőkörönként. A lemezekhez skálák tartoznak a beállításhoz. De sávváltáshoz nem volt elég a hangolómodul cseréje, a regeneráló egységet is cserélni kellett. Hat ilyen egység fedte le az említett sávot. Az egységen volt beállítható a regeneráció mértéke. Ha hozzávesszük a két rezgőkör egymástól független hangolhatóságát, a fűtésszabályozó potméter állítgatását, az antennaméréthez (az antennakapacitás a bemeneti rezgőkör része) szigorúan meghatározott antennabemenet használatát is, az egyszerű, akkortájt még jelentős technikai kultúrával nem rendelkező átlag rádiótulajdonos nehezen birkózhatott meg a készülékkel, ha másik adó jó vételére kívánta áthangolni.
Vajon gazdaságosabb volt-e 11+6 modullal lefedni a HH/KH sávot, forgókondis hangolás és 3-4 fokozatú sávváltás helyett? Hiába találták fel két évtizeddel korábban a forgókondit, nem gyártották még, vagy túl drága volt, vagy csak szűk sávonként lehetett „kihegyezni" a vételt?
A két elektroncső Marconi/Osram gyártmány, típusa: D.E.R. A cső wolframszálas, 2 volt; 0,5 amper fűtésű. Sajnos ilyet nem sikerült beszereznem. (Ha valakinek lenne eladó, vagy cserélhető példánya(i), akkor azt igen magasra értékelném. Jó helyettesítők pl. a Marconi/Osram R, LT 1, LT 3, Mullard PM 2 típusai, esetleg más, 3-4 voltos M/O cső is.) A csövek fűtési állapota az előlap díszített kivágásán át figyelhető meg, ill. állítható be.
A készülék dobozán belül helyezhető el az anódtelep, mindenestre rendelkezik külső telep csatlakozással is.
A kapcsolást illetően kétségem van, ugyanis az elvi és a konkrét kapcsolás ellentmond egymásnak, a szupreg visszacsatolást illetően. Az elvi rajz szerintem helyesen– a kimenetről a bemenetre csatol vissza, a másik viszont a második fokozat kimenetéről saját rácsára, ahol szerintem fázisfordítás hiányában regeneráció lehetetlen.
Irodalomból származó értesülésem szerint a V.2., mint alaptípus evolúciós folyamat eredményeként fokozatosan korszerűsödött, végül forgókondenzátoros típus is megjelent. Az 1923 elejéről származó, RAI Múzeumban látható V.2.A kivételével, amely jelentéktelen mértékben tért el az alaptípustól, nincs sem típusszám, sem évjárat adatom.
Végül megjegyzem, hogy a Marconiphone egyidejűleg gyártott Cristal Junior néven is vevőkészüléket (detektorost?), illetve N.B.2, N.B.2a és A.2 típusszámon kétcsöves hangerősítőt hangszóróvételre való kiegészítés céljából is. Hangszóróként a Sterling típusokat (Dinkie, Baby, Standard, Magnavox) ajánlottak, amelyek az anyacég gyártmányai voltak. Az N.B. típusokról rendelkezem részletesebb adatokkal, amelyeket felajánlok annak, aki ilyen készülékkel rendelkezik. Lehetséges, hogy az N.B. típusokat az anyacég (is) gyártotta, a rendkívül széles skálájú, professzionális és katonai célú távközlő készülékek és tartozékok között.
Remélve, hogy nem én vagyok az egyetlen hazai birtokosa ennek a típusnak, információcsere érdekében várom társak jelentkezését.

Rózsa Károly 06-30/398-1443

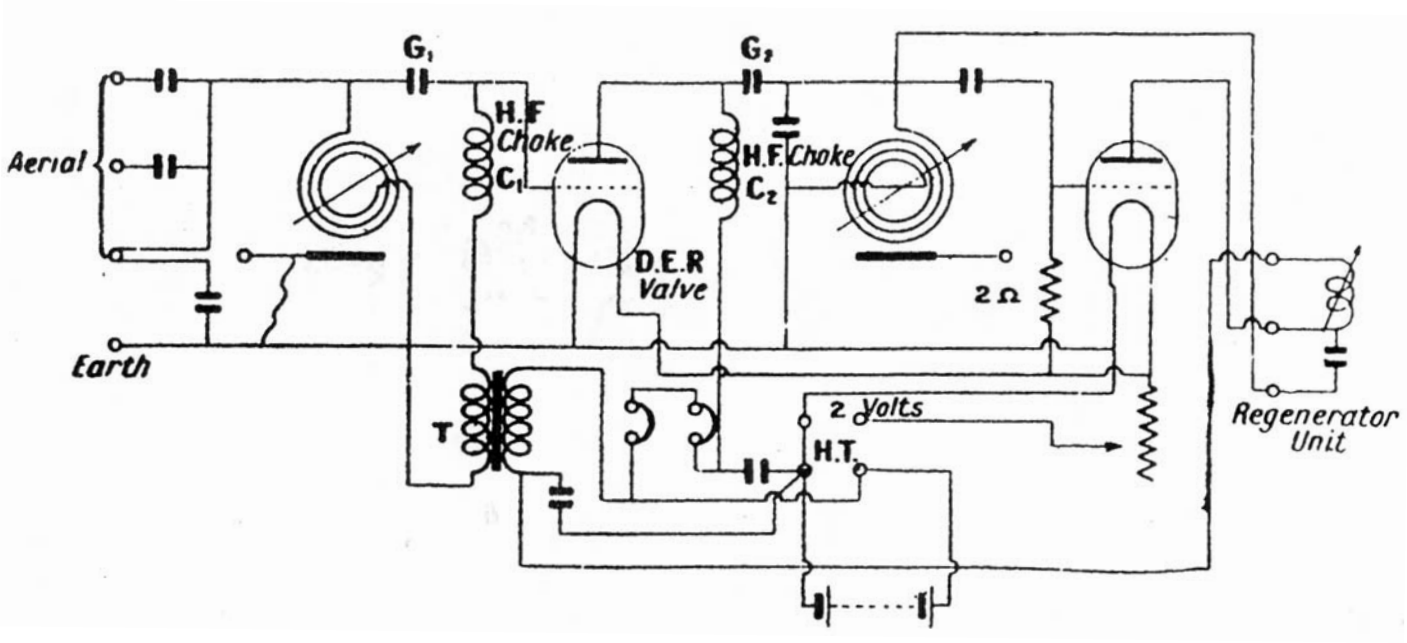

Radioricevitore MARCONIPHONE V2A, gamma OM-OL a box di accordo, circuito reflex, 2 valvole, sintonia ad aste scorrevoli, ascolto in cuffia (1922)

MARCONIPHONE V2A radio receiver set, MW-LW reception with tuning box, reflex circuit, 2 valves, sliding bar tuning, headphone listening (1922)

Kiegészítés a Marconiphone V-2 tip. vevő című cikkhez:

Rózsa Karcsi, a cikk szerzője írja, hogy olasz kapcsolataink segítségével sikerült a készüléket restaurálni. Ennek története a következő: levelet írtunk az olasz **A.I.R.E.** egyesületnek, amelyben kértük a készülék kapcsolási rajzát, leírását és lehetőleg fényképeket. Többszörös e-mail váltás után **Carlo Pria** úr, az egyesület titkára egy vastag borítékban elküldte a rajzokat, leírást és a fényképeket. Ezúton szeretnék köszönetet mondani a segítségért. Az ilyen kapcsolatok már közeledést jelentenek az Európai Unióhoz.

Thank you Mr. Carlo Pria.

A szerző említi a többi Marconiphone készüléket. Az olasz készülékek katalógusa, a Guida Pratica Antique Radio a V2 és V3 mellett 11 vevőkészüléket és 4 erősítőt ismertet. A legrégebbi, a Magnus 1920-ból, a legutolsó, a VIR „N" 1924-ből való. Az egycsöves erősítő típusszáma N.B. 1, a kétcsövesé N.B. 2.

Hazai rádiógyártásról csak 1924-25-től beszélhetünk (Tungsram, Telefongyár, Ericsson), ezért különösen értékesek ezek a korábbi időszakból származó import készülékek.

Simoncsics László

„D 11-es" acélcsövek helyettesítése miniatűr csövekkel

A hálózati készülékekben az acélcsövek pótlása nem okoz gondot, mert ezeket a Tungsram is gyártotta, és a háború után NDK importból is be lehetett szerezni. Utóbbiak ugyan nem voltak „igazi" acélcsövek, mert már nem vonalhegesztett vasburával voltak lezárva, mint az eredeti Telefunken gyártmányok, hanem a fémsapka az üvegburán kívül árnyékolásul szolgált, az RFT csöveknél pedig az árnyékoló réteg az üvegre felvitt szürke metallizáció. Ezekben a csövekben (a nagyteljesítményű végcsövek, EL 11, ECL 11, UCL 11, VCL11 stb. kivételével) a szerelvény vízszintes elrendezésű volt, ezért a ballonok viszonylag szélesek, de alacsonyak voltak. Ez előnyös volt a telepes készülékeknél és az autórádióknál, az utóbbiakban a végcső többnyire a szintén alacsony EDD 11 ellenütemű végtrióda volt.

Azokhoz a telepes vevőkhöz, amelyek ezekkel a csövekkel készültek, ilyen a Nora K 41-es típusszámú koffervevő is, szinte lehetetlen csöveket beszerezni, mert a D 11-es sorozatot a Tungsram nem gyártotta. Az oktál fejű D 21-es csövek paraméterei ugyan csaknem azonosak az előbb említettel, de ezek túl magasak, azonkívül a rácskivezetések még az üvegbúra tetején vannak elhelyezve. Az említett telepes vevő panelja felett összesen 60 mm hely van. Kellően kis méretűek lennének az egyedül a Tungsram által gyártott, „D 25-ös" „mignon-loktál" csövek, de ezek között DCH 25-ös nem volt (DK 25-ös viszont igen), beszerzésük hasonlóan lehetetlen, nyugat-európai változatuk pedig túl magas.

Ha valaki hozzájut egy ilyen készülékhez, szeretné megszólaltatni, mint magam is. Többekkel beszéltem, akiknek ugyanilyen készülékük van, de senki nem tudott megfelelő helyettesítést ajánlani. Azt a megoldást, amelyet egy másik K 41-es készülékemnél alkalmaztak, hogy teljesen átépítették miniatűr csövesre (még a KF-eket is kicserélték kis Orion KF trafókra), egy igazi gyűjtő nem fogadhatja el. A készüléket eredeti állapotában kell meghagyni, legföljebb „ideiglenesen" más csöveket behelyezni, hátha még hozzájutunk az eredetiekhez. Egyedüli megoldás: a beszerezhető miniatűr csövek felhasználása acélcső fejre ráültetve.

Telepes csövek adatainak összehasonlítása

Típus	**Uf** [V]	**If** [A]	**Ua** [V]	**Ia** [mA]	**Ug2** [[V]	**Ig2** [mA]	**Ug1** [V]	**S** [mA/V]
DL 11	1,2	0,05	90	3,7	90	0,7	-4,4	1
DL 21	1,4	0,05	90	4	90	0,7	-3	1,3
3V4	1,4	2X0,05	90	9,5	90	2,1	-4,5	2,15
DAF 11	1,2	0,05	90	0,22	45	0,03	0	0,3
1S5(T)	1,4	0,05 (0,025)	90	1,6	45	0,35	0	0,47
DF 11	1,2	0,025	90	1,2	90	0,22	0	0,7
DF 21	1,4	0,025	90	1,2	90	0,25	0	0,7
1T4(T)	1,4	0,05 (0,025)	90	3,7	67,5	1,1	0	0,75
DCH 11	1,2	0,075	90/90	2/1	60	1,5	0	1/0,8
DCH 21	1,4	0,15	90/90	2/1	60	1,5	0	1/0,8
1R5(T)	1,4	0,05 (0,025)	90	1,7	67,5	3	0	0,28

A táblázatban feltűntettem az eredeti D 11-es és a helyettesítés szempontjából szóba jöhető csövek adatait. A D 25-ös csöveké a D 21-esekével egyezik, ezért ezek nem szerepelnek.

A táblázatból látható, hogy a végcső helyettesítésével nincs probléma. Tulajdonképpen az egyik fűtőszál bekötése adna teljesen azonos paramétereket. Ezt a megoldást néhány készülékben alkalmazták is mint „takarék kapcsolást". De a nagyobb fűtőáram mellett nagyobb meredekséget és nagyobb hangerőt kapunk. A DAF 11 helyettesíthető a szintén dióda-pentóda 1S5(T)-vel és a DF 11 is a változó meredekségű 1T4(T)-vel. A 21-es sorozatban csak DAC és DBC cső volt, ezért nem szerepelnek a táblázatban.

A legnagyobb gondot a DCH 11, trióda-hexóda keverőcső okozza. Nézzük meg ezt a kérdést egy kicsit közelebbről. Míg Amerikában az un. pentagrid keverés terjedt el, addig Európában a kombinált csöves keverésre tértek át, amelyik főleg rövid hullámon volt előnyös az oszcillátor nagyobb stabilitása miatt. Pentagrid ötrácsos csövet jelent, ez a hálózati fűtésű csöveknél (6A8) csak annyiban tér el az októdától (EK 3), hogy nincs fékezőrács (hatodik rács). A pentagrid keverő ebben az esetben a következő rácselosztásban működik. Első: oszcillátor rács, második: oszcillátor anód, harmadik és ötödik: modulátor segédrács, negyedik: modulátor vezérlőrács. Az ilyen keverőcsővel lehet helyettesíteni a trióda-hexódát, az első két rácsot bekötjük a trióda, a további rácsokat a hexóda helyére.

Sajnos az 1R5(T) telepes pentagrid (hexóda) felépítése más. Az első: az oszcillátor rács, a második és negyedik: az oszcillátor anód és modulátor segédrács, a harmadik a modulátor vezérlőrács, az ötödik a fékezőrács. Amennyiben a segédrácsáramot az oszcillátor visszacsatoló tekercsén vezetjük keresztül, a második rács oszcillátor anódként szolgál (részletesen lásd: Magyari Béla: Rádiótechnikusok zsebkönyve 1954.) Ezzel a csővel magában nem helyettesíthető egy trióda-hexóda, kell még mellé egy triódát tenni.

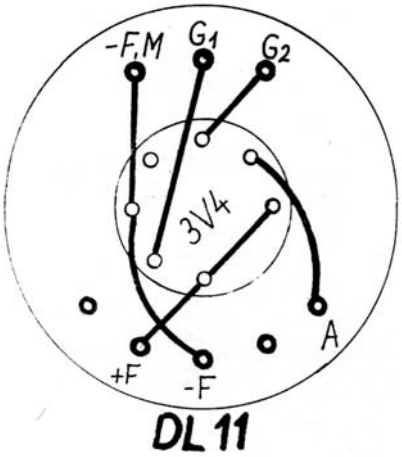
Mivel a telepes miniatűr sorozatban nem volt trióda, egy pentódát (1S5T) kötöttem triódának és a trióda vezérlőrácsa van összekötve a pentagrid első rácsával, a hexóda vezérlőrácsa a pentagrid harmadik rácsával.

Ezzel a módszerrel sikerült a Nora K 41-et a készülék átalakítása nélkül megszólaltatni. Még rövid hullámon is kifogástalanul működik. Az eredeti készülék ugyan hosszú és középhullámra készült (a skála is mutatja), de az én példányomat már valamikor átépítették a sokkal „érdekesebb" rövidhullámra, akkor most már hagyom így.

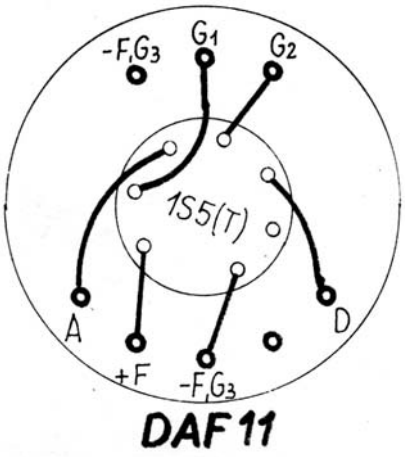
Az átalakításhoz szükségünk van négy darab acélcső fejre, ezek lehetnek rossz E(U)CL 11 csőfejek lefűrészelve, ha a középső vezető pöcök hiányzik az sem baj, mert ezt a csövet nem lehet rosszul bedugni. Miniatűr foglalatot nem használhatunk fel, mert ez olymértékben megemeli a csövet, hogy nem fér el (hacsak nem áldozunk fel öt „Szonett" foglalatot). De ha a foglalatból kiszedjük az érintkezőket, a kivezetéseket derékszögben meghajlítjuk és a csőfejre fektetjük, akkor éppen elférnek a csövek. Az acélcső lábakból „szippantsuk ki" a cint. A bekötést (vigyázat felülnézet!) az ábra mutatja. A forrasztásnál feltétlenül húzzuk rá az érintkezőket a csőlábakra, és úgy forrasszuk be azokat rövid, merev vezetékekkel. A keresztezéseknél használjunk szigetelt huzalt, a keverőcsőnél csípjük le rövidebbre a lábakra húzott kivezetéseket.

A csöveket csak a panel kihúzott állapotában tudjuk a foglalatokba behelyezni, csak kb. 1 mm hely marad a csövek fölött. A visszahelyezésnél ügyeljünk arra, hogy a két szélső hátlaptartó vinkli le ne törje a csövek csúcsát, inkább csavarozzuk ki azokat.

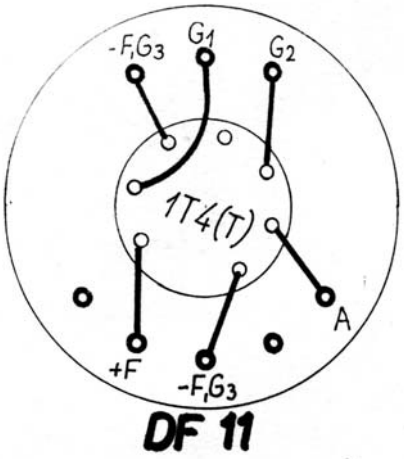
Simoncsics László

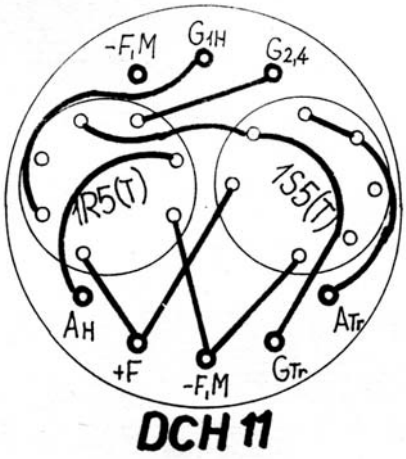
DL 11

DAF 11

DF 11

DCH 11

Nora-Kofferempfänger K 41

Eine Neuerung zu dieser Zeit war die Verwendung der inzwischen genormten Luftsauerstoff-Kleinelemente als Heizbatterien. Mit etwa 75 Stunden Betriebsdauer boten sie für die D-11-Röhren mit 1,2 Volt Heizspannung eine wesentlich bessere Lösung als die bisher üblichen schweren 2-Volt-Akkus.

Der **Nora K 41** wurde als der "neue, schlanke Kofferempfänger" der Öffentlichkeit vorgestellt. Er war nur unwesentlich größer als das Braungerät: 35 x 25 x 11 cm^3 mit einem Gesamtgewicht von 7,5 kg.

Weitere Batterieempfänger mit den D-11-Röhren der neuen Saison - wenn auch keine Kofferempfänger - boten die Firmen Horny, Lorenz, Mende, Nora, Tefag, Telefunken und Zerdik an (nach einer Tabelle in Radio-Mentor 1942, Nr. 1, S. 47).

Nora K 41, Rückwand abgenommen.

CSERKÉSZEK!

vásároljátok a ti rádiótokat:

a Cserkész-Rádiót,

amely amellett, hogy a legjobb,

100%-ig magyar.

Cserkész-rádió!

ORION RADIO

2+1 csöves váltóáramú, hangszórós készülék, ízléses, cserkészliliomos, mattra bedörzsölt faszekrényben, diószínre pácolva. Hangoló és visszacsatoló gombbal, magas és hálózati antennával használható (a hálózati antenna be van építve), grammofon erősítésre is alkalmas. A beépített hangszóró szabályozható. Kedvező körülmények között sem antenna, sem föld nem kell a vételhez. Külföldi állomások, különösen a vidéken, még nappal is vehetők a készülékkel.

Ára teljesen komplett felszereléssel, csövekkel, üzemképesen

P 124.—

Részletesebb felvilágosítások a csapatparancsnokságoknál kaphatók.

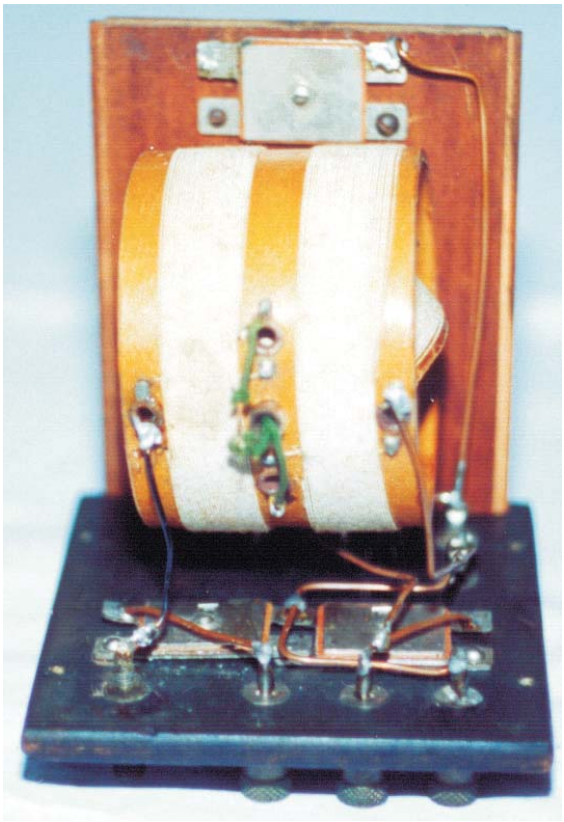
A Telefongyár detektoros készülékei:

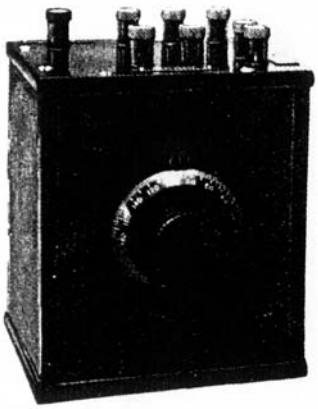
VIKTÓRIA

Az előző számban ismertetett Telon készülékhez teljesen hasonló felépítésű a Viktória, a doboza viszont majdnem teljesen kocka alakú. Szintén keményfából készült doboza van, melynek lapjait facsavarok fogják össze. Tehát ezt a készüléket lapjaira szét lehet csavarozni. Az előlapon található a forgatógomb,(száma:2406, vagy szám nélkül) és a felső lapon van minden csatlakozó. A felső lap feketére van lakkozva, a csatlakozók szintén Telespir szorítók és ugyanolyan réztáblácskákkal vannak ellátva, mint a Telonnál. A szorítók elrendezése bal oldalt hátul a föld, mellette három antennaszorító, elől a detektor, jobb oldalt pedig a hallgató szorítói. A variométer is ugyanaz a kivitel mint a Telonnál, de a variométer középleágazása nincs bekötve, a detektor közvetlenül a variométer felső pontjára van kötve. (Rajzot lásd a Telon cikknél.) A készülék a fenéklapon sorszámmal van ellátva, a hátlapon a TRT embléma található. Nem sok készülhetett belőle, a gyár a kettes számú Rádiókatalógusa 101. sz. alatt ismerteti, a hármas számú katalógusban már nem szerepel. A gyár 1925. decemberi 10. sz. árlapja szerint ára 300.000 korona volt. A képen látható példány még nem restaurált példány, hiányzik a Telefon feliratú réztábla és a 2000 cm-es kondenzátor egyik vezetéke.

Kóger László

101. sz.

2. »VICTORIA.«

Kockaalakú, barnára fényezett szekrényben, melynek feketére lakkozott fedéllapja az összes szorítók elhelyezésére szolgál. Az elülső merőleges lapon van a hengeres variométer forgatógombja. Konstrukciója egyébként azonos a »Telon«-éval.

Árjegyzéki szám: 101.
Méret: 110 × 130 × 111 mm.
Súly: 0·555 kg.

Siemens ST-6, ST-7, Telefunken TO 1001 hangkarok

Kettős nagy előnye van ma a Siemens gramofónos rádiónak. Elfogultság nélkül állíthatjuk, hogy hangvisszaadás szempontjából valóban elsőrangút nyujtanak. Két oka van ennek: először a gép kifogástalan elektromos felépítése, másodszor az ST 7-es zafirtűs hangdoboz. Mintha megéreztük volna, hogy erre a különleges felépítésű hangdobozra nagy szükség lesz! Ugyanis **olyan hanglemezeket, amelyekben kevés sellak van, súlyos hangdobozzal terhelni nem tanácsos!** A Siemens zafirtűs hangdoboz az eddigi lengőnyelves, igen nehéz hangdobozokkal szemben, mindössze csak **30 gramm súllyal nehezedik a lemezre és 40—10000 Hz-ig megközelítően egyenes, rezonanciamentes karakterisztikagörbéje van.** Lengőrendszerének súlyát oly nagy mértékben csökkentettük, hogy annak önrezgésszámát 11000 Hz fölé emelhettük. A hangdobozkar elején lévő pótsúly pedig a káros rezgéseket az átviendő legmélyebb rezgésszámok alá tolja. **Könnyű súlya következtében tehát a lemezeket rendkívül megkíméli és ezért, még a kisebb sellaktartalmú lemezek élettartamát is lényegesen megnöveli.**

Óriási előnye a vele járó nagy kényelem; ez a hangdoboz **kb. 10000 lemezoldalt játszik le tűcsere nélkül!**

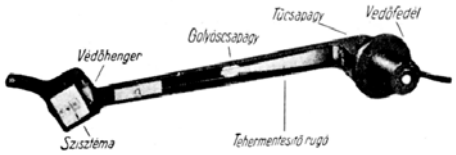
Mechanikai konstrukciója valódi Siemens-munka: a hossz- és keresztirányú tengelyek tűcsapágyak között mozognak, amelyek finommenetű csavarokkal pontosan beállíthatók. Tehermentesítőrúgója golyókon nyugszik, ez által a merőleges tengely surlódását a minimumig csökkenthettük.

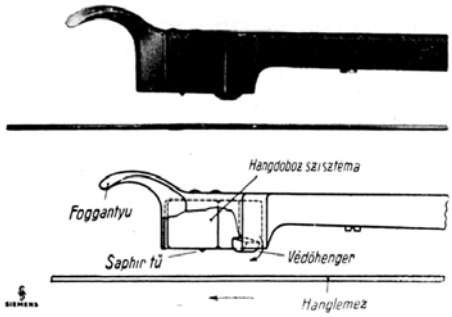
26

Bizonyítvány az ST 6-os Siemens hangdobozról

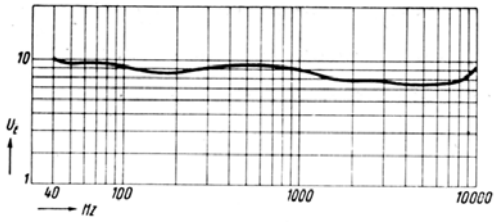
Két fontos cél lebegett a Siemens konstruktőrök előtt, amidőn megalkották a ST 6-os Siemens hangdobozt; **olyan hangdobozt kellett gyártani, amelynek hangvisszaadása először a lehető legtökéletesebb legyen, másodszor, hogy a drága lemezeket megkimélhessük.** Mindkét feladatot tökéletesen megoldottuk. A Siemens zafirtűs hangdobozt, illetve annak zafirtűjét a mechanikai sérülések ellen szellemes kis szerkezet védi. A hangdoboz előnyeit az alábbiakban röviden ismertetjük:

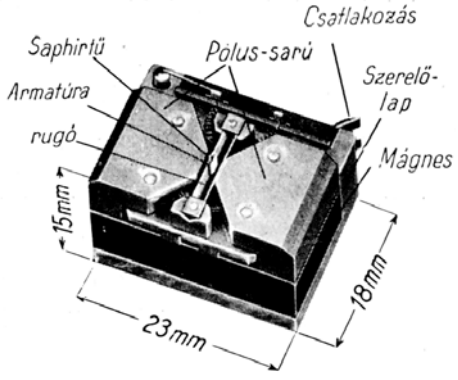
a) ábra

b) ábra

c) ábra

d) ábra

1. Egy megfelelően köszörült zafirtű alkalmazása által, **a lemezváltás közben szükséges folytonos tűcsere feleslegessé vált; ennek ellenére többezer lemez játszható le anélkül, hogy a tűn lényeges változás észlelhető lenne.**

2. A Siemens hangdoboznak tűszorító-csavarja és tűszorító-hüvelye nem lévén, a lengőrendszer súlyát oly nagy mértékben csökkentettük, hogy az armatura önrezgésszámát kb. 11.000 Hz fölé sikerült felemelnünk. Kicsiny súlya következtében — minthogy a kör kerülete felé ható erő ezáltal kisebb — a hangdoboz vezetése a hangvályatokban biztosabbá vált. **A hangdoboz súlya mindössze 30 grm., amely 1/5—1/7-ed része azoknak a hangdobozoknak, amit eddig használtak.** Hanglemezeinket ezáltal annyira megkíméljük, hogy hangszínezetben százszori lejátszás után sem fogunk azokon lényeges változást észrevenni.

3. A zafirtűt szellemes szerkezet védi. Ez a szerkezet tulajdonképen henger, amelyet a guruló-felület egyik helyén laposra csiszoltak (a. ábra). Ezt a hengert egy rugóval nyugalmi helyzetben tartjuk. Amidőn a hangdobozt a forgó hanglemezre helyeztük, a forgó lemez a hengert tengelye körül úgy forgatja meg, hogy a henger lapos felülete kerüljön a lemez fölé, amely után a tűt a barázda vezetni kezdi, **(ha a hangdobozt a nyugvó lemezre helyezzük, akkor a tű a lemezt nem érinti!).**

4. Az ST 6-os hangdoboz karakterisztika görbéje 40—10.000 Hz-ig megközelítően egyenes és rezonanciamentes (c. ábra). A hangdoboznak a vályatokban való akadálytalan mozgását pontos konstrukció biztosítja, amelynek finomságait az alábbiakban ismertetjük:

   a) a hossz- és keresztirányú tengelyek tűcsapágyak között mozognak, melyek finom csavarmenettel pontosan beállíthatók (kicsiny súrlódás).

   b) A tehermentesítő rugó egy golyón nyugszik, miáltal a merőleges tengely súrlódását a minimumig csökkentettük (a. ábra).

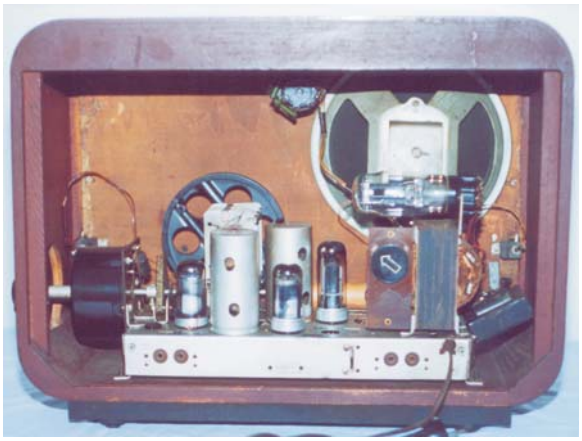
A hangdobozkar elején látható pótsúly alkalmazása által a rázkódtatás miatt fellépő káros rezgések az átviendő legmélyebb rezgésszámok alatt fekszenek.

A hangdobozhoz vezető csatlakozózsinórt árnyékoltuk. Ezen zsinór csatlakozókontaktusaihoz a védőfedél eltávolítása után könnyen hozzáférhetünk; a csatlakozózsinór a húzási igénybevételtől azonkívül mentesítve van. A hangdoboz-szisztéma felépítése és méretei a d. ábrán láthatók.

Forrás: Siemens rádió katalógus 1944

Készülékek 21-es csövekkel
Fénycső KSZ. 55.

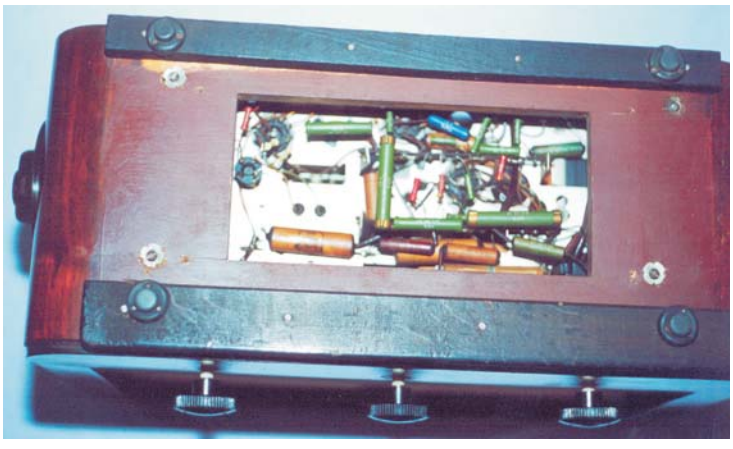

A Fénycső Kisszövetkezet rádiókészülékei közül az egyik legegyszerűbb típus az 55-ös. Az előző számban véletlenül 51V-t írtam az 55 helyett. Tehát a Fénycső KSZ. A Trivox, Mozart, 55, 53V típusokat gyártotta.
Nos ez a készülék az egyszerűség, a célszerűség jegyében készült. A belső szerkezet szintén ugyanaz a Terta 325-ös shasszi, mint a Trivoxnál, csupán a hullámváltó tengelye rövidebb mert kisebb a doboz, illetve a shasszi oldalára szerelt kimenő trafó csak úgy fért el, hogy a shasszi oldalát kicsit el kellett hajlítani felfelé. A doboz a lehető legegyszerűbb felépítésű, semmi díszléc, rács, csak egy kicsit íveltek az oldalsó élei, majdnem olyan egyszerű kivitel, mint a 115A néprádióé csak nagyobb méretű, viszont szépen fényezett politúrja van. Az előlapon a szokásos 3 gomb felett teljes szélességben van a 10 mm magas skála, felül nyitottan, színes szitázással, rövidhullám zöld színű, középhullám fehér, hosszúhullám piros festéssel. A skála a Terta 331-es rádió skálájához hasonlít, és élvilágítással van ellátva, nem azonos a Trivoxéval. Restaurálásnál vigyázni! a szitázás könnyen lejön, nem szabad lemosni. A hangszóró selyem az egész előlapot betölti, még a skála mögötti részt is, itt sötétebb barnára van festve. Az EM4 varázsszem középen felül fekete bakelitkerettel van ellátva. Skálamutató fehér színű, sávnyújtás nincs. A lábazat két kemény falécből áll, elől szoknyás hátul szegletes, melyekre gumitalpak vannak szegelve. A készülékbe egy hangszóró van építve, a doboz belül barnára van festve. Amint láthatjuk a minőség ugyanaz, mint a Trivoxnál, hisz ugyanaz a shasszi, a felépítés egyszerű, praktikus. Tehát a vásárló olcsóbban kapott egy könnyen kezelhető, megbízható, az 50-es éveknek megfelelő szólíd kivitelű készüléket.

Kóger László

Fontosabb Szovjet rádió vevő-készülékek

A rendszeresített vevőkészülékek többségét úgy készítették, hogy valamelyik adókészüléket szolgálja. Frekvenciaterjedelmében, üzemmódjaiban, modulációs rendszerében legtöbbször azonos volt az adóval. Kisebb mennyiségben készültek olyan vevők, amelyek lehallgatás céljából átfogták a teljes frekvenciasávot.

Ilyen "vevő sorozattal" a szovjetek láttak el bennünket. (R-311, R-312, R-313, R314, stb.)

Készültek jó minőségű "panoráma vevők" is, ezeket ritkán rendszeresítették a szárazföldi csapatoknál alkalmazott rádióállomásokon. Nagyon jól bevált magyar gyártmányú vevőket is alkalmaztunk, általában stabil körülmények között. (ML 1250)

R-323 Ultrarövid hullámú vevőkészülék

Szovjet gyártmányú, frekvencia és amplitúdó modulált jelek vételére alkalmas, URH vevőkészülék. A 20-100 MHz-es sáv megfigyelésére alkalmas vevőkészüléket lehallgatásra, saját rendszereink megfigyelésére, általában gépkocsiban alkalmazták.

Fontosabb technikai adatai:

Frekvenciaterjedelme:	- 20-100 MHz (15-3 m)
Üzemmódjai:	- F3, A3, A1, A2,
Körzetei:	- 4 sávban
Szabályzási lehetőség:	- FM szélessáv FM közepes sávszélesség AM közepes sáv AM keskenysáv
Frekvenciabeállítás:	- durva és finom skálán (optikai rendszerrel)
Skálapontosság:	- I-II. körzetben 10 kHz-enként, III-IV. körzetben 20 kHz-enként
Antennái:	- lehetőség van szimmetrikus és asszimetrikus csatlakozásra, ostorantennája 0,9-2,7 m között változtatható
Táplálása:	- 2 db. KN-14 típusú akkumulátorról vagy 220 V-os hálózatról
Tápegysége:	- BC-2,5 stabilizált tápegység
Csatlakozási lehetőségek:	- fejhallgatóval: 2 kohm vezetékes vonalon: 600 ohm
Automatikus szabályozás:	- AFC és AGC
Antennaillesztés:	- mérőműszer segítségével
Telepítési ideje:	- 3 perc
Kezelőszemélyzete:	- 1 fő távírász

R-4 Vevőkészülék

A Magyar Néphadsereg alakulatainál alkalmazott, legismertebb Csehszlovák gyártmányú, rövidhullámú vevőkészülék. Stabil és mobil változatban, értesítési, ellenőrzési és forgalmi feladatokra használták.

Fontosabb technikai adatai:

Frekvenciaterjedelme:	- 1,5-12,5 MHz (200-24 m)
Kalibrálása.:	- 5 körzetben hangolható 1. 2. 3. körzetben: 10 kHz 4. 5. körzetben: 20 kHz
Rögzíthetőség:	- körzetenként 2 frekvencia rögzíthető
Üzemmódjai:	- A1 keménytávíró A2 hangzótávíró A3 távbeszélő F1 külön adapter segítségével, 50 Baud sebességgel
Vevő érzékenysége:	- távíró üzemben: 0,5 uV távbeszélő üzemben: 2 uV
Szelektivitása:	- ± 100 Hz-től 4 kHz-ig változtatható
Tükörszelektivitása:	- 80 dB
KF szelektivitása:	- nagyobb mint 80 dB
Hangfrekvenciás átvitel:	- 0,3-2,5 kHz
HF kimenőteljesítmény:	- 4 kohmos fejhallgatón 10 mV 600 ohmos vonalon 10 mV 5 ohmos hangszórón 20 mV
Antennái:	- kis és nagy impedanciájú becsatlakozási lehetőség, 20 m. gumiszigetelésű antenna van a készletében
Áramellátása:	- 220 V (110 V) hálózati feszültség, 12 V egyenfeszültség (100 A) A szükséges feszültségeket ZS 4 típusú forgóáram átalakító szolgáltatja
Felépítése:	- szuperheterodin, 11 elektroncsőre felépített, AM vevő
Tömege:	- vevő:16 kg tápegység: 14 kg
Üzemi viszonyok:	- -35 C° és +45 C° között üzemeltethető, csepegő víz ellen védett
Telepítési idő:	- 2 perc
Kezelőszemélyzete:	- 1 fő távírász
Alkalmazása:	- R-118 BM rádióállomás segédvevőjeként, V-2 M/G vevőkocsikban, vevőközpontokban beépítve stb.

Hamarosan megjelenik az Ajtósi Dürer kiadónál a Katonai rádiózás hőskora című gazdagon illusztrált könyv.
A szerző, Vörös Béla, bemutatja a magyar és más országok készülékeit, leírja legfontosabb jellemzőiket, vázolja a katonai hírközlés gyors fejlődését.
A hasznos és érdekes könyvet gyűjtőtársaink a bolti ár feléért vásárolhatják majd meg.

Furkó Zoltán

Az Orion Gyár „európacsöves” készülékei.

Ismét egy sorozat, áttekintve újságunk lapszámait, szomorúan tapasztaltam, az egyik kedvenc gyárunk, az ORION gyártmányai közül kevés 36 előtti gyártású készülék került eddig ismertetésre. Ezért indul ez a sorozat, hogy alkalmanként az Orion európacsöves készülékeinek bemutatását előtérbe vegyem. Fontos ez azért, mert ezekről a készülékekről, az Orion gyár ebben a korszakában gyártott darabjairól, nem jelent meg kapcsolási rajz, csak innen-onnan lehet „összemazsolázni” a rajzokat külföldi kiadványokból, illetve a szokásos módon, a meglévő készülékből kirajzolni. Pedig a legnagyobb gyárunk az Orion gyár darabjainak ismerete szinte a legfontosabb nekünk. Eddig csak a 7016, (99/február) 7050 (99/aug-okt.) 111, (2003/. február) típusú európacsöves készülékek lettek bemutatva. A 36 előtti gyártás kb. 25 alaptípust és ezek variánsait jelenti, ennek az alapja a 7000-es sorozat Pl. 7016-7050) kb. 34-ig, ekkor áttértek a 3 számjegyes típusjelzésre (Pl. 111.)

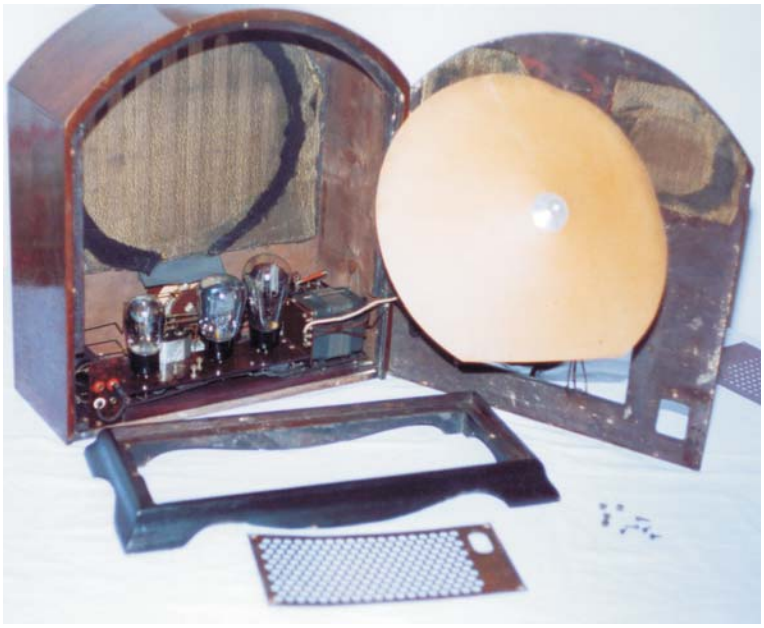
ORION 7023-7024, 7021

Az Orion gyár első típusaként jegyzett készülék a 7021-es modell és ennek minimális változtatása után, 7023 név alatt gyártott vevő, a most bemutatásra kerülő készülék. A 7023-ról egy rövid leírás már volt az újságunkban a 2001. áprilisi számban. A 7021. csak abban különbözik a 7023-tól, hogy a hangszóró membránja még selyemmembrános kivitelű és ugyanolyan díszkerettel van ellátva, mint a 9033-as hangszórónál. Ez a megoldás nyilván igen sérülékeny volt, ezért fekete csíkos díszrácsot tettek a hangszóró membránja elé, és ez lett a 7023-as, de itt a membrán már kartonból készült. A belső szerkezet ugyanaz. A 7021-ből valószínű, hogy nagyon kevés készülhetett, sehol sem találni a régi katalógusokban, (csupán a Reich rádió 1929. katalógusban találtam meg, 283,50 pengő áron.) reklámanyag sincs róla, azért szerencsére kettő fennmaradt példány létezéséről tudok. Egyébként ismét megemlítem, hogy az Orion rádiógyártásának kezdetét némi homály fedi. Az Orion 50. éves története 1963-ban kiadott gyártörténeti kiadványban leírtak sem biztos, hogy a valóságot tükrözik. (Erről majd egy külön kis cikkben óhajtok megemlékezni a rendelkezésemre álló információk alapján.) Igaz ez egy eléggé reklámízű kiadványnak sikeredett, pont a szocialista időszakban, így a gyár „kapitalista” múltját eléggé elnagyolták és a háború utáni, szocialista fejlődés útján elért eredményeket méltatták csak az egekig a könyvben. Persze azért Orion történtét méltató kiadvány fontos most

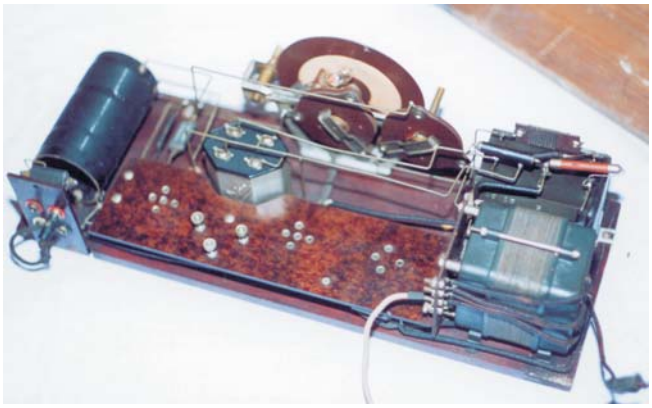
gyűjtőszemmel is. Tehát a 7023 mindenképpen az Orion első szériáinak egyike, középhullám vételére gyártott 2+1-es, 7024 néven közép és hosszúhullámra is készült. A hullámkörzetet a hátlapon levő kapcsolóval lehetett átkapcsolni, M (Midle) KH, L (Long) HH állás. A készülék 50 cm magas egyébként igazi régi impozáns, ívelt tetejű, szoknyával ellátott készülék, az ívelt tető és a szoknya a gyár többi kezdeti típusaira is jellemző. A doboz diófunér borítású magasfényű a szoknya feketére lakkozott. A hangszóró előtt nagyméretű 27,5 cm átmérőjű nyílást szintén feketére lakkozott függőleges bordázatú díszrács zárja le. A rácsra finom aranyszínű aprómintás selyem van belül ragasztva, ezt a mintás selymet a gyár csak egy-két másik készülékén és hangszóróján használta. (A 7016-on nem ilyen van.) Ez a selyem van a hátlapon található két 75 mm átmérőjű nyíláson is. Hálózati kapcsolóval már el volt látva a készülék ez hátul van, a mintapéldányon a fekete hálózati zsinór be van építve a készülékbe és

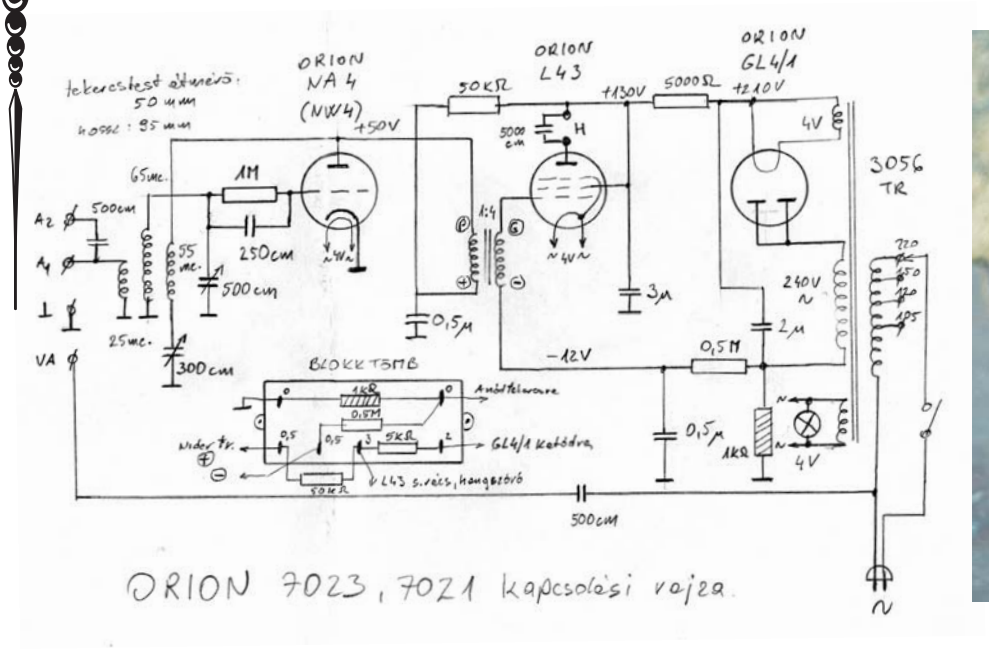

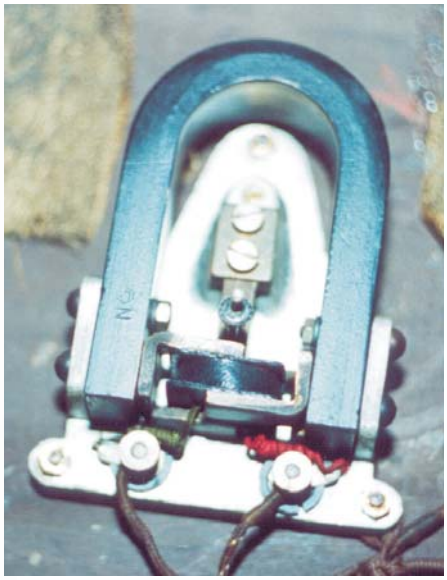

Orion eredeti villásdugóval van ellátva, de volt készülék, melynél már vasalódugó aljzatot építettek a hátlapra és külön vasalózsinórt lehetett csatlakoztatni a készülékhez, 7024-en láttam ilyet. A kapcsoló teljesen hasonló tumbler kapcsoló, mint a 40-es évek végén is használt az Orion gyár, a különbség az, hogy ez a régebbi kapcsoló billenő szárának a végén egy kis csillag van. Eszerint biztosan megállapítható, hogy a csillaggal ellátott kapcsolók a régi készülékekhez valók. Az előlapon kis ablakon át látható 0-100-as skála, belső mikrodiállal ellátva, a jobboldali gombbal hangolható a skála, baloldali gomb visszacsatolás. A mikrodiál tárcsa bakelitből van, papírra festett számokkal, vonalakat, mely hátulról egy skálaizzóval van megvilágítva. A készülékben a skálaizzó is még eredeti, felül szívócsúcsos kivitelű. A hátlap 7 db. facsavarral van rögzítve a dobozhoz és a hátlapra van felül középre szerelve a tipikus patkómágneses lengőnyelves hangszórószerkezet, melyre alumínium kúpokkal van a kartonmembrán rögzítve a szokásos módon. Azért írom, hogy tipikus hangszóró szerkezet, mert ezt a gyár sok a 7023. utáni készülékeiben is használta, külön hangszóróiban is, viszont nincs jelzéssel ellátva. A katalógusokban, mint 9101. számú „hang doboz" van jegyezve. Régen ezeket a lengőnyelves szerkezeteket hangdoboznak is hívták, talán azért, mert sok típusnak egy porvédő papír vagy fémdoboza is volt, és így doboz alakú volt. A hátlapon egy külön lyukacsos fémlappal lezárt nyílás is van, amelyen át a 3 db. cső cserélhető a hátlap leszerelése nélkül. Csak ez a fém hátlap ami nem eredeti a képen látható készüléken, viszont a szétszerelt képen az előtérben egy eredeti 7024-re való fémlapot láthatunk a sok apró lyukakkal illetve az ovális nyílással, mely a vasalózsínor aljzata felett van. Hátulról nézve bal oldalt a föld, villanyantenna banándugója és A1-A2 antennabemenet található jobb oldalt lent a Telefunken licenz embléma és az Orion embléma látható a 7023 típusszámmal és a N-1794 gyári számmal. Azt tudni kell, hogy az Orion a gyártás kezdetén össz darabszámot jelzett a készülékein, tehát ez valószínű, hogy az 1794. számú készülék, amit gyártott a gyár, ez ment úgy kb. 30-40 ezres darabszámig utána tértek át a típusonkénti külön megkezdett sorozatszámokra. A készülékhez kb. 2 éve jutottam hozzá egy belvárosi régiség kereskedésben, eléggé borsos áron, de belementen a vételbe, mert nem volt még ilyen készülékem, és ez egy szép és jó állapotban levő példány volt. A legnagyobb meglepetés otthon ért, ugyanis a készülék számomra fontos és különös technikatörténeti jelentőséggel bírt, nem tudtam szétszedni! A készülék még le volt pecsételve az eredeti Orion szurok pecséttel. Tehát amióta legyártották, vagy legalább még akkori időkben esetleg az

Orion szervizben javíthatták, nem szedte szét senki! (Később mikor megláttam a belsejét látható volt, hogy soha senki nem javított a készülékben.) Számomra ez volt ám a szenzáció, 1930-ból egy első szériás készülék, mely garantáltan abban az állapotban van, ahogy a gyár legyártotta. Napokig gondolkodtam, hogy mit csináljak a készülékkel, hagyjam így a készüléket, és akkor nem láthatom, hogy milyen is az eredeti belső rész, azt a nyíláson át láttam, hogy gyönyörű, szép, tiszta állapotban van, vagy feltörjem a pecséteket, mert kettő is van, és akkor veszít a készülék az eszmei értékéből. Ez a pecsét egyébként olyan, mint a 3 fejes Orion védjegy felül Orion felirattal, kb. 7 mm átmérőjű és azt a két facsavart pecsételték le vele, amellyel az alsó fekete szoknyát rögzítették a fenéklapra. Ettől azért nem lehetett még szétszedni a készüléket, mert a szoknya felső pereme takarta a hátlap alsó csavarjait. Erre bekapcsoltam leválasztó trafón át a készüléket hát ha megszólal, és akkor biztosan nem szedem szét, de nem szólalt meg. Ekkor találtam ki azt a megoldást, hogy a szoknya és a fenéklap között volt egy kis hézag, ahol befért egy vékony fűrészpenge, és szépen lassan elvágtam a két csavart. Ezzel megmentettem a pecsétet is az utókor számára, azt hiszem nem igen lehet már ilyen Orion készülék, amelyen ez a pecsét még létezik, és nem is tudtuk már több mint 70 év távlatából, hogy az akkori Orion készülékek így voltak pecsételve a garancia biztosítására. Tehát a pecsét is megmaradt és a készüléket is ki tudtam már ezek után bontani. Nem tudom, hogy a tisztelt kollégák helyes döntésnek tartják-e megoldást, de hát másképpen nem lettek volna meg e cikk keretén belül ezek az eredeti állapotot tükröző képek, melyek alapján a többi ilyen készülék a leghitelesebben restaurálható ezentúl. Azt hiszem ez a megoldás nem von le semmit a készülék eredeti eszmei értékéből. Szétszedés után örömmel tapasztaltam, hogy teljesen eredeti és gyönyörű tiszta állapotban van a belső rész, csak minimális portalanítást igényelt. Csak egy alkatrész, az anódkörben levő feszültség ejtő ellenállás volt szakadt, ezt nem is cseréltem ki, csak „megpatkoltam" egy jó ellenállással, tehát benne hagytam a rosszat is a 100 %-os eredetiség érdekében. Ezekután megszólalt a készülék, szépen veszi az állomásokat, a középhullámon, nem búg tehát a blokkok is jók. Nem is szabad cserélni semmit ki egy ilyen 100 %-ig eredeti állapotú készülékben, hisz csak néha van ünnepélyesen bekapcsolva. Elektromosan egy szimpla 2+1-es kapcsolás, semmi különleges kapcsolástechnika nincs benne. A csövezés eredetileg NW4 audion, L43 végcső, GL4/1. egyenirányító. Hálózati transzformátor a gyár 3056. típusa egy plusz feszültségválasztó csavarokat tartalmazó bakelit lappal ellátva. A blokkok egy blokktömbben vannak egyesítve, száma nincs. A nider trafó a régi alumínium házas Orion feliratú, melyet még a ládagépekhez gyártott a gyár a még régebbi időkben. Ezt a nider trafót csak ebben a típusban használta a gyár. A forgók kerek alakú bakelitforgók, mely egy alumínium szerelvényre vannak rögzítve. Ez az alumínium szerelvény a legspeciálisabb alkatrésze a készüléknek. A tekercs fekete bakelithengeren fekete zománchuzallal van tekercselve. A csőfoglalatok egy bakelit sávon vannak kialakítva, itt van a hangszóró vezeték csatlakozó csavarjai is, a nider trafó helye be van fűrészelve. Az egész szerkezet egy deszkalapon van felépítve szabad szereléssel, 1 mm-es csupasz ónozott huzallal, mint a régebbi ládakészülékeknél. Tehát egy hiányos készülék is könnyen újra felépíthető. A rácskondenzátor és az antennacsatoló Orion gyártmányú lapos fekete kivitelű a régi készülékeiben ezt használta a gyár és kb. 33 után tért át a SATOR gyártmányú kondenzátorok beépítésére. A feszültségejtő ellenállások vegyes kivitelűek, Always, és Orion „hernyóellenállás" típusúak. Hát ennyi lenne röviden egy 7023 története, a készülék természetesen az októberi találkozón megtekinthető lesz, illetve akinek további információra van szüksége, szívesen állok rendelkezésére.

Kóger László

Forrás: Philips híradó

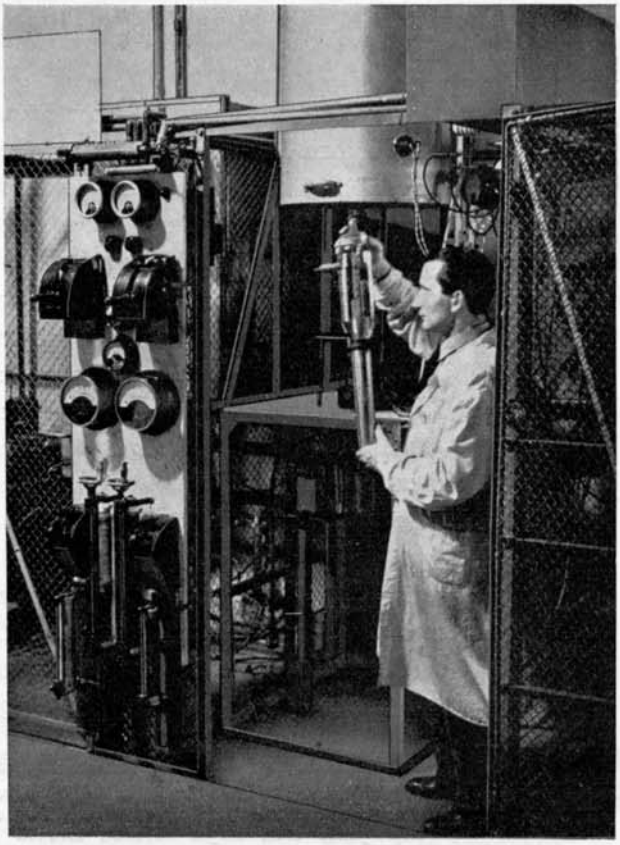
A VATEA

gyártási technikájának mai célkitűzései

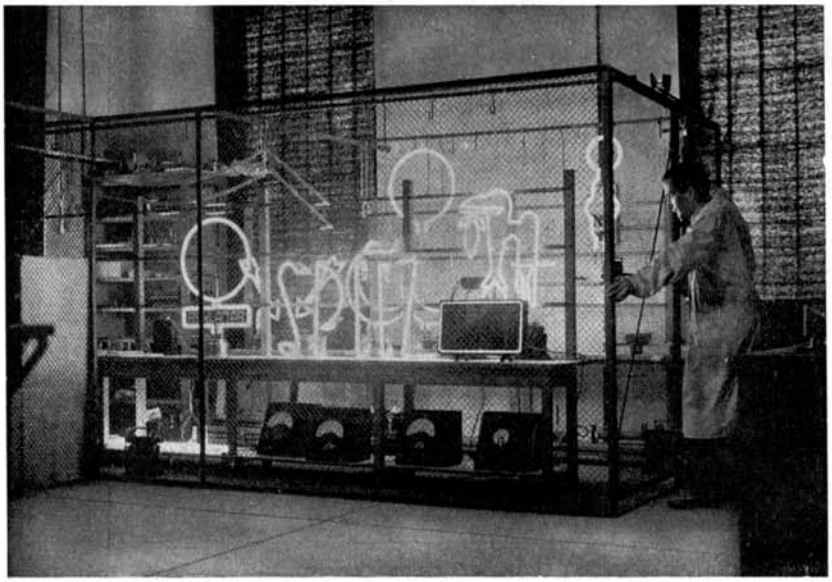
Az élő és élettelen természet kifürkészhetetlenül sokféle, sokszínű és változatos jelenségeivel szemben, az emberi gondolkozás a munka által létrehozott technikai fejlődésben az az izgatóan érdekes, hogy mindig új formákat teremt, új anyagokat, új jelenségeket von alkotásai körébe. Ez a fejlődés az utolsó néhány évtized alatt a **gépek** formáját és fogalmát lényegesen kibővítette. A gőz, víz, benzin, elektromosság ereje által hajtott, vasból, acélból, fémekből, drótokból készített, változatos mozgásokat végző gépek sorában egy új géptípus jelent meg: szerkezeti anyaga üveg, belsejében ritka anyagokból készített drótok, lemezek foglalnak helyet, lényeges alkatelemei a vakuum, vagy ritkított gáz, igen magas hőfokon izzó anyagokból kilövelt elektronsugarak, elektromos kisülések.

Ezen elektronkészülékek szólaltatják meg rádiókészülékeinket, nagyintenzitású váltakozó áramokat alakítanak át egyenárammá, Röntgen-sugarakat létesítenek, ezek szolgáltatják a leadóállomások óriási nagyfrekvenciájú energiáját; a neoncsövek színessé és ragyogóvá teszik a nagyvárosok éjszakáját, a fotocellák fény segítségével gépeket kapcsolnak és szabályoznak, a nemesgázbiztosítékok elektromos berendezéseinket védik a légköri kisülésektől. A mai, legfejlettebb távolbalátó készülékek felvevő és leadó apparaturája ugyancsak elektronsugár, katódsugár-

20 Kw-os vízhütéses adócső leemelése a szivattyuról

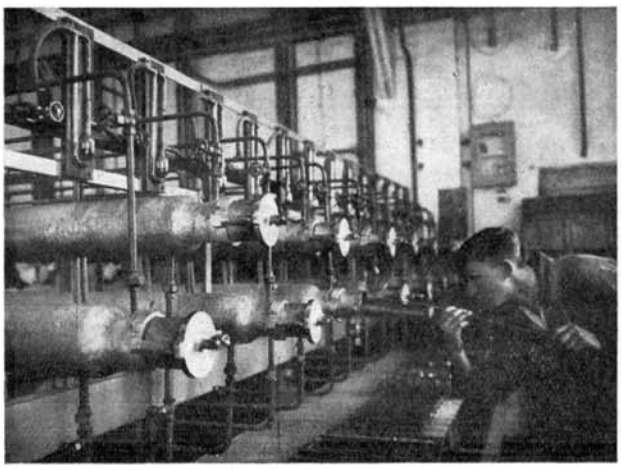
csövekből áll. Ez az új technika: az elektrontechnika volt a Vatea-gyár programja, megalakulása óta.
Az elektroncsövek, a vakuumcsövek előállítása a laboratóriumokból átlépett a komoly ipari ágak sorába. Ez az iparág ma még erősen magán viseli laboratóriumi múltjának minden jellegzetességét. A gyártás valósággal tudományos exaktságot követel, folytonos kutató munkát, komplikált méréseknek, laboratóriumi eljárásoknak egész sorozatát. A mai gyártási tecnikának egyik legfontosabb célkitüzése az, hogy emancipálja magát ennek a laboratóriumszerű munkának esetlegességei, bizonytalansága alól, vagyis, hogy preciziós és mégis olcsó tömeggyártássá fejlődhessen. Ezt a célt tartja szem előtt hosszú évek óta a Vatea-gyár is; ebben a célkitűzésben hatalmas támogatást nyert azáltal, hogy a hollandiai Philips-gyárak és laboratóriumok teljes technikai fejlettségére támaszkodhatik és azoknak minden modern vívmányát, sajátos igényeinek megfelelően átalakítva, tökéletesen magáévá teheti.
Legjobban sikerült eddig ezt a célkitűzést a szorosabb értelemben vett elektroncsövek, vagyis rádióvevőcsövek, továbbá az egyenirányítócsövek gyártásánál megvalósítani. A munkafolyamatok nagy része automatikus gépeken történik, az elkerülhetetlen kézi munkát pedig elemi részekre bontva, pontos sablonok és alkalmas készülékek segítségével sorozatos, vagyis egymásba kapcsolódó munkamenetekben végzik. Az egyes munkamenetek között automatikus mérő- és ellenőrzőkészülékek gondoskodnak a gyártás egyenletességéről és pontosságáról.

VATEA

Neoncsövek
próbaterme
a VATEA-gyárban

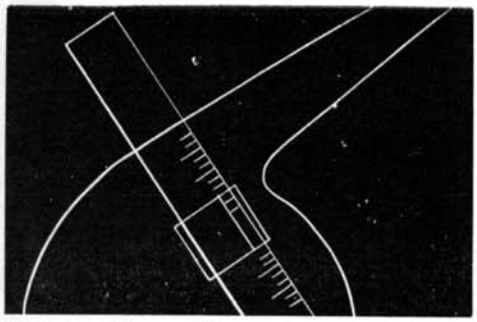
Az adócsövek és neoncsövek gyártása ezzel szemben teljesen individuális munka, amely rendkívüli ügyességű szakmunkásokat és állandó mérnöki felügyeletet igényel.

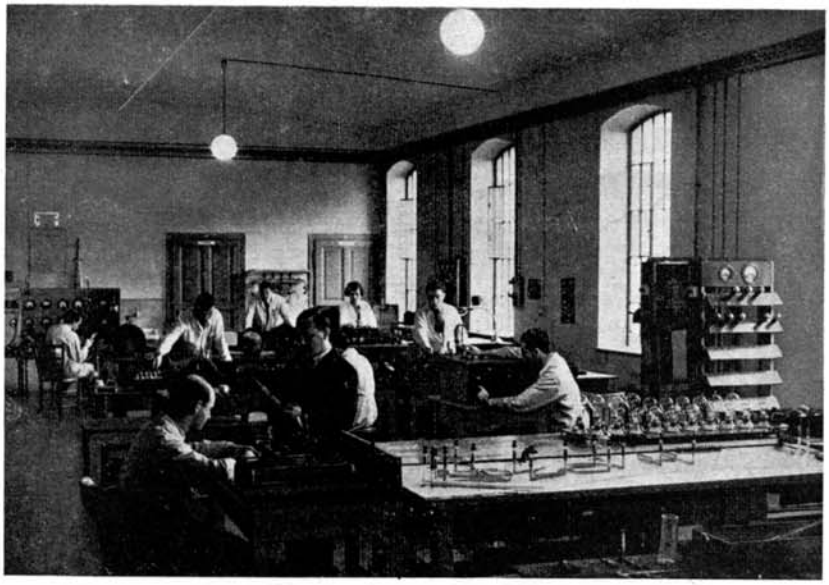
A rádiócsövek »tisztító tüze«... Nagy elektromos kemencékben az egyes fémalkatrészek feldolgozás előtt magas hőfokon izzanak

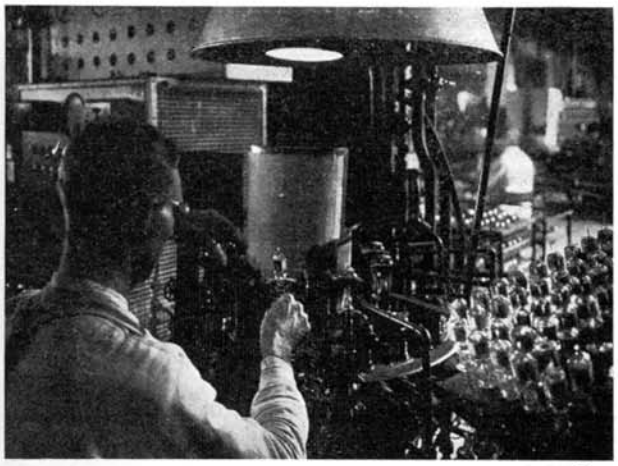
A Vatea az adócsövek gyártása terén évtizedes múltra tekinthet vissza: a legváltozatosabb típusu adócsövek **regenerálása,** amelyet számos külföldi adóállomás megbízásából végzett, kitünő iskola volt. A Vatea legújabb gyártási ága az összes Philips-típusu adócsövek előállítása. Egyik büszkeségünk a nagyteljesítményű, vízhűtéses, acélburájú adócső, amelynek előállításával csak a legfejlettebb technikájú gyárak tudnak megbirkózni.

Az elektroncsövek sohasem önálló gépek, hanem mindig más készülékkel együtt végzik funkciójukat. Épen ezért fontos célkitűzése a technikának az is, hogy fokozzuk az elektron-készülékek **alkalmazkodó** képességét, minél teljesebb összhangot hozzunk létre az elektroncsövek és azon készülékek között, melyeknek céljait szolgálják. Ezen törekvésben a legkisebb átalakítás, szerkesztés, az üvegtestnek, az elektródoknak, különösen pedig az elektronokat szolgáltató katódnak tökéletesítése döntő fontosságú lehet.

Részlet a VAIEA-gyár kisérleti laboratóriumából

A legmodernebb automaták forrasztják be a szerelt állványt az üvegburába. Mechanikus kezek óramű pontossággal végzik azt a munkát, amelyiket a legügyesebb mechanikus sem tudna hiba nélkül megcsinálni.

Ezen törekvés indított bennünket arra, hogy gyártási körünkbe beleillesszük a vevőkészülékek, erősítőkészülékek és más, elektroncsövekkel működő berendezések gyártását is. Ez a gyártás közvetlenül módot ad arra, hogy vakuumkészülékeink alkalmazhatóságát, alkalmazkodó képességét rendszeresen vizsgálhassuk és tökéletesíthessük.

Vevőkészülékeink és erősítőkészülékeink gyártásánál az eredeti Philips-készülékek szolgálnak alapul, amelyeket azonban nem másolunk szolgai módon, hanem a hazai igényeknek megfelelően, rendszeres vizsgálatok alapján átalakítunk.

A Vatea-gyár kutató-laboratóriuma szoros kapcsolatban áll a hollandiai Philips-művek hatalmas méretű kutató-laboratóriumával és a maga munkájával tevékenyen igyekszik hozzájárulni a gyorsiramú fejlődéshez; ez a célkitüzés minden idők technikájának karaktere és hagyománya.

DR. PATAI IMRE

CSERE-BERE

ADOK-VESZEK

Hirdetéseket lehet feladni:
Kóger Lászlónál T.: 06-22 381-649, 06-30 378-6633 8000 Székesfehérvár, Sajó u. 9.

Műsorvevő rádiók és katonai rádiók ingyen elvihetők. Vitéz Buru János dr. Telefon: 264-9782.

Keresem a következő Amatőr lapszámokat: 1928/ 4, 9, 1929/ 4, 6, 9, 1930/ 1, 4-12. , 1931/ 1-6, Rádióvilág 1948/ 3, Rádiótechnika 1947/ 5, 8, 11, 12. 1948/ 2-6. Felesleg (eladó, elcserélhető): Rádióvilág 1947/ 3, 7-12, Rádiótechnika 1948/ 9, 1949/ 6, 9, 1952/ 6, 1951 és 1953-1972-ig teljes évfolyamok. Futó László. Tel: 06-22-313-547

Eladó, elcserélhető: Terta 325, T426G, T325 Trivox, VT EC55G, R626 Balaton, Tungsram (hasonlít az Orion 330-hoz) Pacsirta, 2 db. íves Orion AR612, 1 db szögletes VT612, Orion 882. csak doboz: Orion 443, 444, Orion AR602, TESLA B400 orsós magnó újszerű állapotban, 2 db. TESLA NC lemezjátszó, 2 db. IM 805. lemezjátszó (íves fadobozban), Rádiócsövek: TBK telefon. Egységár: 3.000.- Ft.
Bokros János, Tel: 06-30-315-8012

Cserére, vagy eladásra kínálom a felsorolt rádió dobozokat:
Orion: 230A, 239A, 520A, AR601, Terta 325, 331, T422, Videoton: R636, R946 FA, R946 FI, R999F, R4330 és skálaüvegeket: Bulgár: A10-0, A102, Miskolc. Orion: 331, MOD332, AR601, R4502, Terta 325, T422 Videoton: ED 55, R946 FT, RA 2102, Tarnóczy András, Tel: 06-30-234-6840

Francia hordozható katonai rádió eladó.
Típusa: BC1000F, Marché No 131/60, No:278, Gyártás: 26/8/60. 12 eFt.
Selyem Tóth Sándor 92/596-599 este, E-mail: sts@zalaszam.hu új napközbeni telefonom: 92/500-336

Mechlabor zenegéphez 3 színes szitanyomással utángyártott üveg skála eladó vagy alkatrészre, rádióra cserélhető.
Biliczky István Tel.: 20/9428-007

A kiadvány megjelenését támogatta:
PIREMON NYOMDA Debrecen, Tel.: 52-458-900 fax: 52-458-904
GRAPHICOOL STUDIO Budapest, Tel./fax: 212-7326, 06-20-9428-007
DUNAKONTROLL Irányítástechnikai Kft. Dunaújváros, Tel.: 30-929-2960